

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 231, GOD. XV, BEOGRAD, UTORAK, 18. MAJ 2021.

Redakcija: Aleksandra Sekulić, Dejan Vasić, Jelena Veljić, Dušan Grlja; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 15. juna

MIKSER

Piše: Milica Lukić

SAČUVAJMO FRUŠKU GORU

Pandemija virusa SARS-CoV-2 promenila je naše živote iz korena. Gotovo preko noći, ono što smo nekada uzimali „zdravo za gotovo“, što se praktično podrazumevalo, postaje nešto nedostižno. Da nam je neko pre samo godinu i po dana rekao da će u jednom trenutku odlazak na kafu sa prijateljima ili putovanje van zemlje biti nemoguća misija, verovatno bismo se samo nasmejali. Međutim i to se dogodilo. Već godinu dana, otputovati van Srbije za većinu stanovnika i stanovnica naše zemlje postao je pravi izazov sa mnogo prepreka. Strah od zaraze (koji sada kao da polako nestaje iako je virus i dalje prisutan u populaciji), restriktivne epidemiološke mere, visoke cene PCR testova, zabrana kretanja i zatvaranje državnih granica naterali su naše turiste da se okrenu domaćem turizmu, te da za svoja letovanja, zimovanja i vikend odmora odaberu neku od popularnih lokalnih ili regionalnih turističkih destinacija i izletišta.

Slike sa planina, reka, jezera i banja Srbije preplavile su društvene mreže, a sve te lokacije sa dolaskom turista preplavile su gomile smeća i drugi ekološki problemi koje posetioци ostavljaju za sobom. Želja za druženjem, aktivnom rekreacijom, promenom sredine, podstaknuta parolom državnih vlasti „da je virus pod kontrolom i da je bezbedno putovati u okviru državnih granica“ (čitaj: kako bi se spasila ekonomija) dovela je do toga da su hiljade turista pohrlile put planina i jezera.

Boravak u prirodi postao je „must have“, što bi bila i dobra stvar, da zapravo i to nismo uspeli da nekako izokrenemo naopačke. Prirodu koja povoljno utiče na naše psiho-fizičko zdravlje, pretvorili smo u modni dodatak, pozadinu za kul slike na Instagramu i poligon za oslobađanje sopstvenih frustracija. Najnoviji trend, pored dobro poznatih klasika kao što su roštiljanje u zaštićenim zonama, izazivanje požara, seča drveća, zatrpavanje reka i jezera smećem, jeste vožnja kvadova. Kvadove smo do sada najčešće vozili u pustinji, na letovanju, ali u nedostatku pustinja u Srbiji, odlučili smo se da peščane dine zamenimo brežuljkasto-šumskim terenom u okviru nacionalnih parkova.

Vožnja kvada, kao oblik aktivne rekreacije, koja privlači zaljubljenike u adrenalin i avanturu, i ne bi bio toliko loš vid vikend zabave, da se odvija u odgovarajućim područjima, namenjenim za takve aktivnosti, van nacionalnih parkova i drugih zona u kojima su utvrđeni strogi režimi zaštite. Poslednjih godinu dana ovaj sport privlači sve veći broj mladih ljudi u Srbiji, a kao idealne lokacije za svoje aktivnosti kvadisti su

odabrali baš one u okviru nacionalnih parkova, parkova prirode i drugih zaštićenih područja, koje imaju najveću ekološku vrednost. Na udaru su se našle posebno planine u neposrednom okruženju velikih gradova poput Fruške gore i Avale, ali ništa bolje nisu prošle ni Homoljske planine, Zlatibor, Goč, Tara, Kopaonik, Stara planina...

Potencijalnu opasnost od prekomerne upotrebe kvadova u zaštićenim zonama prve su prepoznale nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine, kao i lokalno stanovništvo. Trenutno, dve nevladine organizacije (pokret „Odbranimo šume Fruške gore“ i organizacija „Fruškač“) vode najglasniju bitku za odbranu Fruške gore i ograničavanje upotrebe motornih vozila u okviru nacionalnog parka.

Fruška gora je najstariji nacionalni park Srbije, proglašen daleke 1960. godine. Jedinstveni je prirodni fenomen i najšumovitije područje Vojvodine. Zavod za zaštitu prirode Srbije svrstao

je ovaj nacionalni park u kategoriju zaštićenih područja od međunarodnog i nacionalnog, odnosno izuzetnog značaja. Biodiverzitet Fruške gore je izuzetno bogat i od neprocenjive vrednosti. Nacionalnim parkom dominiraju šume lipe, hrasta i bukve, a posebno su značajne šume kitnjaka i graba. Obod fruškogorskog lesnog platoa prekriva stepska vegetacija bogata retkim i reliktnim vrstama. Na području planine registrovano je ukupno 1500 biljnih vrsta, od čega preko 200 biljaka spada u grupu zaštićenih vrsta. Ono što Frušku goru izdvaja u odnosu na druge planine Srbije jeste postojanje preko 30 različitih vrsta orhideja, od čega 18 vrsta ima međunarodni značaj. Životinjski svet je takođe izuzetno raznolik. Oko 60 vrsta sisara naseljava ove šume. Od 13 vrsta vodozemaca i 11 vrsta gmizavaca, 14 vrsta se nalazi na *Svetskoj crvenoj listi ugroženih vrsta*. Na području nacionalnog parka registrovano je 211 vrsta ptica od čega se 130 gnezdi upravu to – što ga čini jednim

→ Miomir Grujić Fleka

MIKSER

Milica Lukić:
Sačuvajmo Frušku goru

KARAOKE OBRAČUN

Dejan Čančarević:
Žeton za multibol u fliperu ludila

Stefan Ljumov:

Fleka iliti doživljaj iz prve dečka '91-ve

ZID

Darka Radosavljević Vasiljević:
Miomir Grujić – Fleka (1954-2003):
JAVNI ILEGALAC

ŠTRAFTA

Mirjana Dragosavljević:
Simptomi budućnosti: Izložba u kutiji

VREME SMRTI I RAZONODE

Džej Nišel:
Izaberi svoju borkinju

od najvažnijih područja gneždenja retkih ptica u Panonskoj niziji i Srbiji (ZZPS). Među pticama izdvaja se orao krstaš, najugroženija vrsta sa Svetske crvene liste. Za sada je Fruška gora jedina tačka u Srbiji na kojoj se nalaze aktivna gnezda ove veoma retke vrste. Nacionalni park Fruška gora prepoznatljiv je i po svom izuzetnom kulturno-istorijskom nasleđu, te brojnim arheološkim lokalitetima iz neolita, pa sve do srednjeg veka i 17 pravoslavnih manastira.

Kada sve saberemo jasno je da Fruška gora predstavlja „prirodni i kulturni dragulj Vojvodine“, ali i čitave Srbije. Ipak sve to nije uspelo da sačuva ovaj nacionalni park od prekomernog uticaja čoveka, te smo svedoci dugogodišnje degradacije prirodne sredine pod uticajem izgradnje objekata, intenzivnog saobraćaja, prekomerne seče šuma, neadekvatnog odlaganja otpada i postojanja desetina divljih deponija, šumskih požara i sve većeg obima turističkih poseta koje se odvijaju bez ikakve kontrole. Fruška gora je danas jedna od najugroženijih planina Srbije.

Istovremeno Fruška gora je proglašena nacionalnim parkom, te zaštićena u skladu sa svim zakonskim i podzakonskim aktima Republike Srbije poput *Zakona o nacionalnim parkovima* i *Zakona o zaštiti prirode*. Na tom području utvrđena su sva tri režima zaštite u skladu sa *Uredbom o režimima zaštite* kojom su propisani radovi i aktivnosti koje su zabranjene ili ograničene. Takođe, u skladu sa zakonom, određen je i upravljač zaštićenog područja, u ovom slučaju *Javno preduzeće „Nacionalni park Fruška gora“* sa sedištem u Sremskoj Kamenici. Upravljač je dužan da donese *Plan upravljanja nacionalnim parkom*, na koji Vlada Republike Srbije daje saglasnost po prethodno pribavljenim mišljenjima nadležnih ministarstava. Za područje nacionalnog parka donosi se i *Prostorni plan područja posebne namene* od strane Vlade, odnosno skupštine autonomne pokrajine. Kada se sagleda stanje u prostoru jasno je da svi zakon-

ski akti, planski dokumenti i programi upravljanja ne predstavljaju ništa više osim *mrtvog slova na papiru* – sprovode se vrlo ograničeno i svakako nedovoljno, a donose se sa ciljem ispunjavanja formalnih obaveza i pražnjenja državnog budžeta. Treba se zapitati i šta konkretno rade inspektori, čuvarska služba, upravljač i svi ostali nadležni organi, jer je prosto neverovatno da ne primećuju očigledne probleme u prostoru i da nemaju odgovor na sve češće žalbe građana.

Sada kada smo sve sistematozivali da se vratimo na kvadiste – poslednji u nizu problema Fruške gore. Kako smo do toga došli? Kako smo uspeli da jedan tako složeni prirodni ekosistem kakav je Fruška gora, naš najstariji nacionalni park, pretvorimo u poligon za vožnju kvadova i motora? Jednostavno – „*sila jačega*“. Decenije urušavanja sistema vrednosti, kulture i obrazovanja, decenije bahatog odnosa vlasti prema građanima, decenije favorizacije potreba pojedinaca naspram opšteg interesa i potreba društvene zajednice, decenije u kojima je glavni moto onih jačih i povlašćenih „*može mi se, za mene zakon ne postoji*“, decenije korupcije i potkupljlivanja svih, od komunalog inspektora do onih u vrhu države, dovele su do kreiranja sredine gde svako misli da može da radi šta hoće. Jer ne verujemo ni u institucije, ni u zakone. Ne poštujemo čak ni zakone prirode. Smatramo da smo dovoljno jaki i da smo jedino mi važni. Jer ko će nas kazniti ako prekršimo tamo neke propise i pravila ponašanja u nacionalnom parku? Da li su nas uopšte informisali? Da li je neko od nadležnih uopšte i pokušao da na adekvatan način upozna običnog čoveka sa posledicama njegovog ponašanja na prirodu koja ga okružuje? Srećom nada umire poslednja. Tu je grupa vrednih pojedinaca i pojedinki koja razume važnost prirode, koja zna da bez šuma, reka i živog sveta nećemo ni mi postojati. Te grupece aktivista i aktivistkinja polako jačaju, lokalno stanovništvo se okuplja, organizuju se ekološki protesti, vode ekološke bitke, diže se glas i brane se naše vode, naša zemlja i naš vazduh.

A ti, kvadisto, ukoliko čitaš ovo, zastani pre nego što upališ kvad ili motor i kreneš ka Fruškoj gori. Zastani i razmisli – da li su tvojih sat, dva zabave zaista vredniji od onoga što je priroda stvarala milionima godina? Da li točkovi tvog vozila moraju uništiti šumske puteve u zaštićenim zonama i načiniti ih neupotrebljivim za pešake? Da li otisci guma moraju oštetiti geološko nasleđe staro desetinama hiljada godina? Da li te gume moraju pregaziti retke orhideje i druge reliktnе vrste jedinstvene samo za ovo područje? Da li tvoje vozilo mora proizvoditi zaglušujuću buku u dubokoj šumi? Najčešće ne voziš sam, zar ne? Ta buka se čuje kilometrima oko vas. Možda tebe pozitivno uzbuđuje zvuk motora, ali za male srne, ježeve, zečeve to je zvuk opasnosti. Mnoge šumske životinje i ptice su male, i pri većoj brzini teško ih je primetiti. Njihovi mladunci su često slepi i spori. Šta ako podlete pod vaš točak? Zastanite i razmislite – pred vama su dva puta: put bahatih ljudi koji gaze slabije od sebe i put hrabrih ljudi koji se bude i bore za prirodu kako bi je sačuvali za buduće generacije. Iskreno verujem da postoji rešenje svakog problema, pa i ovog. Ako zaista volite šume Fruške gore (i naravno svih ostalih zaštićenih planina), motorna vozila parkirajte izvan granica zaštićenih zona i uživajte u miru, tišini, čistom vazduhu i prelepom pogledu. Sačuvajte malo te prirode i za vaše dete kako bi i ono jednog dana moglo da uživa kao vi sada.

Promena kreće od nas samih ■

BETON BR. 231 DANAS, Utorak, 18. maj 2021.

KARAOKE OBRAČUN

Piše: Dejan Čančarević

ŽETON ZA MULTIBOL U FLIPERU LUDILA

S druge strane mraka u Pančevu bila je Jedna žica vezana za radijator da bi se slušalo Kako izgleda javna ilegala Zombi Zone devedesetih. Ali nisu svi bili bolidi i androridi, iz mraka, I maka, i retko ko bio je tada tata Roling Stoun Kao Ćile, Mikrob, Mala-Manja-Najmanja. I Sonja. I Visoki Duh. I Nindža. I Racko. I svi poniženi glasovi na rubu stvarnosti.

Posle nestajalo se u ćutnji poznajuci Budrijara; Lakana i usamljena tijela biomehanike U veni, u praznoj gajbi. Oslepljenju. I u kapilarima moždane mape besmisla. Nije ta naša žica bila dovojno jaka Da im vratove debele iseče na vreme, Ponedeljkom od ponoći do tri Pesmama koje volim ja, a živis ih i ti. If u dont wanna fuck me, onda odjebi, Zombi. Bolje je da s druge strane žice ližeš meke snove Dubine gudre, populizma i besmisla flaša.

ZID

Piše: Darka Radosavljević Vasiljević

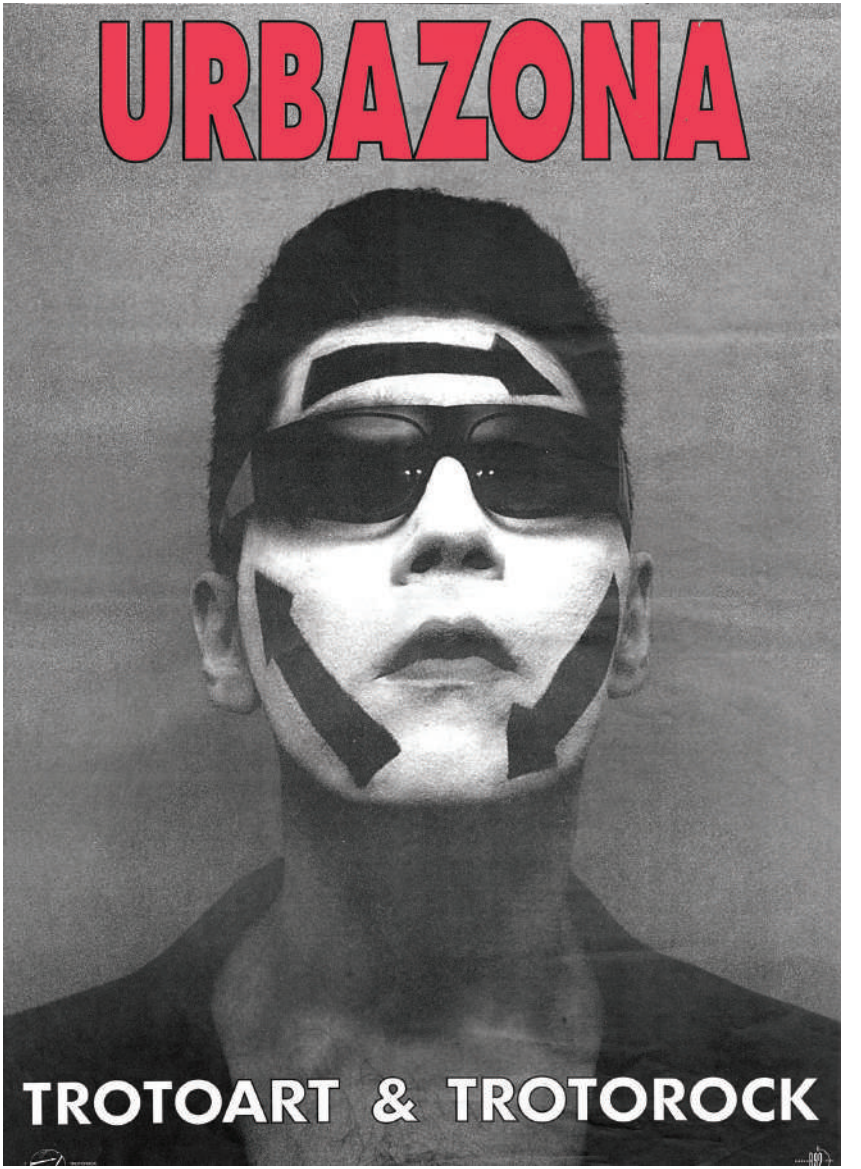
Miomir Grujić – Fleka (1954–2003): JAVNI ILEGALAC

Retrospektiva: Salon MSUB, Pariska 14, Beograd 23. april – 21. jun 2021.

AKT BY FLEKA: Remont galerija, Maršala Birjuzova 7, Beograd 26. april– 21.maj 2021.

Projekat „Javni ilegalac“ posvećen je kompleksnom multimedijalnom stvaralaštvu Miomira Grujića – Fleke, kulrne ličnosti beogradske umetničke scene 80-ih i 90-ih godina prošlog veka, a čine ga tri nezavisne celine. U Salonu MSUB održava se multimedijalna retrospektivna izložba, u Remont galeriji se predstavljaju do sada neizlagani radovi – aktovi, a u izdanju Remont NUA ob-

javljena je obimna monografija. Ovo izdanje na 280 strana formata 30×23 cm predstavlja kompleksan umetnički opus i društveni agažman Miomira Grujića – Fleke. Pored reprinta izuzetnih Flekinih autorskih tekstova i intervjua, nove tekstove napisali su: Darka Radosavljević Vasiljević, Jasmina Čubrilo, Katarina Janković Popović, Milan Bečić, Milan Atanasović, Milorad Milinković, Srđan Jerotijević, Andrej Mirčev, Miloš Živanović, Dragan Ambrozić i Srđan Ćile Marković. Ključni tekstovi i intervjui prevedeni su na engleski. Miomir Grujić Fleka je fenomen koji je obeležio urbanu kulturu osamdesetih i devedesetih u Srbiji i pomerio mnoge granice percepcije umetničkog stvaralaštva. Kao slikar, novinar, medijski umetnik, propagator, provokator, delovao je kao specifičan predvodnik i provodnik urbane umetničke scene stvarane na rubovima društva osamdesetih i devedesetih. Pokrenuo je više inicijati-

Što danas ne možeš da istrčiš javno, grlom, U trnje pankerskog radio-glasa?

U Zombi Zoni, klijam pobunu, noću, Oslobođen straha, u novu, ekscentričnu stvarnost, U odraстанju, u siromaštvu, uz zvučno slepilo koje '93. vrišti: Hej bolidi, androidi! Šišmiš je mutant! A nije se jebalo Mnogima što se leš Zgrade Ministarstva Stvarnosti Nadima, truli i puca po vertikalni, u klot-frket pušanih cevi, U apokalipsi kancera mentalne metastaze, Ali vezani žicom, za radijator radio-difuzije Čuli smo, naučili, vrištali i znali: nepristajanje na fašizam.

Miomir, nije on meni Fleka, već radio-slika u etru Otac Meseca, i Urbazona, i radio-kompas, i guru, I tatoo ucrtan u ritam srca, Zombi, svake noći Mesec je pun kao žeton za multibal u fliperu trotorok šoka Za lenji Kenjigrad, kroz čiju mastiljavu noć još kotrlja: Fireball burrrning burrrning the land. Love, peace, freedom take the last stand ■

Piše: Stefan Ljumov

FLEKA ILITI DOŽIVLJAJ IZ PRVE DEČKA '91-VE

Razne su revolucije pojele svoju decu, ali šta je alternativni glas? Proplamsaji genijalnosti, umrtvljenih glava, lucidnosti i čekićanje ega. Razbacani dijalozi i raspojasan roker koji dočekuje novopridošlice svojim britkim, ali osežavajuće otrovnim palacajućim jezikom.

Fleka širi fleku, proširuje je čak, ubacujući jedan čudni mali zupčanik u „normali“ postupanja.

Call me anti-sex, ili anti-hrist.

Šišmiš je ušao u radio, uleteo u vufer i izleteo kroz frekvenciju u ljudske moždane kore. Vuf Vuf kao ulični psi, a i oni sa značkom. Postoji nešto, ali nije sve tako jasno niti prozračno. Ipak, to je šum teškog zvuka, Sonic Youth-a, otkinutog i odšrafljenog zvončanog basa koji vrlo brzo odvraća ljude kežualnog sluha. Ispračaj se jedino mogao izvršiti tvrde glave ili makar čudnim uvlačenjem u Flekin ne-prostor.

Tune-in, Tune-out, svaki ulaz-izlaz je uvlačio-izvlačio slušaocе participantе u šaru underground tunela, totalnog ludila, politike i kulture. Za svakog ima po jedna dugaćka igla, za svakog nešto što će ga okinuti, možda ali ipak najverovatnije i isprovocirati, svakako i izdejstvovati. Na kraju, svačiji tune-in je priča o svemu i ničemu, *a Zombi ćuti. Osluškuje.*

Ipak taj ton je danas čudno ćuti, mala zagašena prostorija, Sonic Batman Antidot lečenje kod doktora koji seče naživo. Razdaljina se sada meri decenijama ali sam zvuk trigeruje jer je otrov protivotrov koji boli i peče, a ko zna, možda i leči.

Iako *triggering*, taj engleski izraz, navodi na šire i uže popularne internet teme i globalnu osetljivost duše i „*moj život je želja večita*“, to je opet prst na obaraču koji nije pa jeste, ali opet nije povučen, makar ne do kraja. Podsećanje na prste i obarače, pištolje, puške, pravde i nepravde vraća sve na taj isti obarač. Otrov i protivotrov su ovde toksični element, sve je zlo što me (se) dotiče...

Triggering kao duševna osetljivost i netrepeljivost, isto tako i kao neodvojivi aspekt i previše polarizovanih mišljenja i preterane političke korektnosti bez primesa koja je popularizovana kao jedan apsurdni lajfstajl, kao spin u kome svi učestvuju, čak i oni koji su provirili iz svojih underground skloništa. U Flekinom prostoru i vremenu, zanos se već odigrao, debela dama beskrajno pada, trigger je odavno potegnuta a metal je izleteo BUM! Mrakom odjekuje pucanj, a rock odjekuje sa radija, Fleka ubacuje svoj jezik u uvo slušaoca, lagano i neprijatno ga palaca dok slušalac može samo da reaguje uz određenu dozu sado-mazohizma. Provokacija bez anestezije. Doživljaj je svakako drugačiji uz slušalice i grabovan snimak sa kasetа u mp3 formatu. Zvuk je još neshodljiviji, a ton raštimaniji nego što je onomad bio slušan sa radio aparata. Rock 'n' Roll, sa i bez garažnog prizvuka, prišiven je Flekinim jezikom, često opscenim tonom sa različitim intonacijama i nivoima energije. Sumanutost zvuka i njegova energičnost pokrivena je čitavim minkim poljem sifrovanog slenga. Zombi koji hoda u krug po belom (ili pre braon) Kenjingradu, izgubljenom u moru mediokriteta, nemrtvi pojedinac među strašnom normalnom gospodom koja se slepo ulizuju sistemu. To deluje skoro kao jedan špijunski rečnik, ali ne navodi najasnije na baš neku određenu stvar. Je l' to obična provokacija? Je l' se to on meni obrača ili je neko drugi u pitanju? Ipak koliko je i danas

MIOMIR GRUJIĆ FLEKA

1. jun 1954. Šabac – 11. juli 2003. Beograd

Studirao je pravo i stikarstvo u Beogradu. Diplomirao je na Fakultetu likovnih umetnosti 1985, gde je i magistrirao 1987. Od sredine sedamdesetih aktivan je na kulturnoj i društvenoj sceni kao inicijator i organizator različitih programa, novinar i multimedijalni umetnik. Kao dvadesetogodišnjak, u rodnom gradu Šapcu saraduje sa različitim organizacijama i štampanim medijima (*Kolokvijum*, *25. maj* i drugi), a krajem

lako zaboraviti na smrdljivu ustajalu vodu kroz koju se krećemo, ustajalost sa velikim U, po Flekinim rečima, i isušive naviknuti na tiraniju kao svakodnevnu pojavu, svaki ubod sumanutog obada zvanog Fleka i otvaranja konzerve malih frekvencionih crvića je ovde skoro poput osežavajućeg pića u pustinjti mediokriteta. „Ovde skoro“ je ipak više opis Beograda 90-tih, malo vraćanje kroz kolektivno sećanje, i tadašnjih sticaja propadajuće okolnosti. Kao period pre, tokom i posle rata, prepoznaje se određeni miris tame (naravno s obzirom na raspad Jugoslavije, ali tama je takođe prisutna i u mantri konstantnog ponavljanja šta smo sve to proživeli). Lakše će biti ako stavim izraz u perspektivu. Kao neko ko se sa Flekinim radovima i uticajima upoznao relativno skoro, barem kroz malo ozbiljniju pretragu od Wikipedije i *ćuo sam za Fleku preko Su-*

pernauta i kluba Akademije (simpatično prozване Rupa), Fleka neodoljivo liči na modernog nindža ratnika apsurdа, raskrinkatora aktuelne (ne)stvarnosti , koja danas biva sve aktuelnija i aktuelnija. I tako u nedogled. Preslušavajući čitave deonice i epizode Radio Šišmiša, stekao sam utisak jake samostalne prišile. Ovo nije čist zvuk kojem se prepustaš, već ulazak u dimnu jamu kojom odjekuje urbani čekić koji kuje postojeće stanje, pa će i tebe samog (ra)skovati. Struktura te radio emisije nikako ne može da se sluša pasivno, tj. može, ali jedino uz jaku, mada besmisленu, volju. Šišmiš je ovde skoro pa prestlikan Batman, ali bez zakukuljenog krstaša koji bi eventualno sišao sa kamenog gargolja kako bi izlomio koske kriminalcima, već više kao posmatrač. On samo (naopačke) posmatra i ostrim činčnim okom, kao šilom, bode slučajne prolaznike. Kao DJ britkog jezika, ili čak približnije kao Disc Shock Jockey, u naizgled nepreglednom šumu roka und pankа, definitivno postoji jedna izuzetna promišljenost u izboru muzike i teme. Zombi nije tu da bi te tetošio, nego je tu i da bi te lupio strujom. Povremeni gosti koji bi se priključili u emisiju nisu delovali kao tip ljudi koje zanima, ili makar u tom trenutku dotiče siva realnost kojom su bili okruženi. U trenucima kada su neki TV programi bili ispunjeni ignoracijom ili pak rešavanjem važnih političkih pitanja sa prematorim akterima u glavnoj ulozi, gde se i samim spominjanjem

pojma politike obesmišljavao dalji smisleni napredak, realnost se zavarivalа u (dim) status quo-a. Nasuprot tome ovde se oseća neka druga vrsta subverzije. Nismo tu da pričamo o tome gde smo potopljeni ili šta nam se sviđa. Pacaka se dobija i po nosu. Za svaku brendiranu zakočenost uleteo bi brener da zabrenira i izvitoperi trenutno stanje duha. Nema ljut-njer jer će svako moći da kljucne na svoj način. Dok se u mračnoj i nedostupnoj dimenziji valjaju pojedinci i orkovske mutant institucije, jedna antena odašilje frekvencije bolne nekomfortnosti. Orkovi su ovde i tate i mame, prehranioci u istom smislu kao farmeri koji održavaju piliče.

Ide bezobrazluk na frekvenciji 92,5MHz, sablažnjavanje javnosti, This is the police i murka te jurka. Pa je l' si pao? Pao sam ti na kevu. Kaži to brzo da ne bi trzno. Ide song, a kreću se i pitanja. Neko se i stvarno sablazni, ali održavaju se i menjaju različiti inteziteti i amplitude. Poneka reč bi naelektrisala površinu i privukla sablažnjenu živalj, no to su različite glave, a emisije tih frapantno frustrirajućih frekvencija često bi odlazile i u noć. Tad bi zavladalo određeno stanje uma, slušanje i učestvovanje, otvoreni sistem koji ne priznaje niti sluša tvoje uspehe niti vidi tvoje šareno perje i digitalne medalje. Određeno oslobađanje koje bi i danas dobrodošlo. Svojevrsno lečenje i priprema na torturu i razne otrove. Nihilizam i ironijski šmek kojim je oblovio tadašnji Rock i Pank ('n' Roll) dodatno je bivao zabreren Grujićevim upadicama i provokacijama koje nisu direktno govorile o problemu, ali jesu pružale neku vrstu smernice i alternativnog tunela kojim bi se moglo krenuti, slično kao što su to danas mimovi u određenoj meri, ironijski presretači i prikriveno mišljenje. Frekvencije su ipak ubacivale neku taktičnost i reakciju, underground nije mogao tako lako biti internalizovan za razliku od mimo-va, jer ispod svakog podzemlja se mogao iskopati jedan novi podzemni prostor.

Ta vrsta kontakta deluje kao nešto što jeste potrebno na kraju (na početku?), ali je i izvor početne frustracije i straha. U vreme teških turbulencija, razbijanje lepih reči i slatkoj ali ipak lažnog nastupa boli, ali i deluje kao očvršćenje. Kao svojevrsna mini predstava, većina priključenih i nepriključenih tune-in outera učestvuje u zanimljivoj narativu, bacaju se bizarne reči i rečce, malo se stenje i flertuje pa i preti, niko ne zna o čemu se priča, ali svako oseća da zna o čemu se pričalo.

Ova naizgledna dihotomija jeste element Grujićevog pristupa ili makar deluje kao takva, kao element nečega što bi bilo dobro integrisati u svoj život, takozvano raspamećivanje ili skidanje pasivne mrežnjače sa oka.

To je neka druga vrsta komunikacije, malo grublja u svojoj prirodi, ali ipak iskrenija jer slatkorečive laži i pasivna agresija današnjeg doba jesu vrlo slične primitivizmu i gluposti koja je odjekivala decenijama unazad. Tell me baby what to do, if not, then fuck you! Co-op, Psy-op, večito urušavanje i internalizacija alternativa vodi ka stagnaciji. Zaobilaznica se pravi, inspiracija koja može da bude nastavak ili početak nečeg novog, preskakanje trulih mostova i konstantna amplituda u kretanju – Radio-Šišmiš kao odašiljač neke druge misli koja ne prihvata uobičajene beskompromisne compromise ■

↑ Vesna Petrović, Miomir Grujić Fleka

BETON BR. 231 DANAS, Utorak, 18. maj 2021.

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Džej Nišel (Jae Nichelle)

IZABERI SVOJU BORKINJU

Videla sam mnogo tuča u osnovnoj i srednjoj školi. Toliko da sam se kao dete mentalno pripremala za neizbežno, pitajući se kakva će moja prva tuča biti, uvežbavajući šta bih uradila. Želela sam da budem kao čvršće devojke, koje mogu da izdrže udarac za udarcem a da ne zaplaču, koje se iznova podižu sve dok ih nastavnik ne odvuče u kancelariju direktora.

Ali, moje bitke nikada nisu bile fizičke. Izašla sam iz škole nespremna da se rvem sa svetom koji bi me rado zgazio bez razmišljanja, svetom koji bi me počupao za kosu bez razmišljanja, ukrao moju užinu i onda rekao direktoru da sam sve započela ja. Svet me ubeđuje da nikada neću biti dovoljno dobra i da nikada nisam dovoljno istrajno radila, i u najgorim danima verovala sam svetu kada mi je rekao da nisam dovoljno snažna.

Prevlast belaca je najlukaviji nasilnik, i svakoga dana kada se probudi, Crna žena mora da izabere svoju borkinju, kako bi preživela. Misli sam da biti dobra borkinja znači biti nadbiće, nesalomivo poput žena oko mene. Dobra borkinja nikada neće dozvoliti da joj se vide povrede, ona prelazi sa nivoa na nivo bezizražajnog lica, lečeći svoje modrice, uspevajući sa svakakvim alatom koji joj život pruža. Dobra borkinja ustaje koliko god bila umorna. Dobra borkinja može rastrgnuti konačnog neprijatelja zubima i ukloniti krvave mrlje sa svoje odeće do jutra. Dobra borkinja će uvek držati visoko podignutu glavu, smejući se pokušajima sveta da je sruši.

Ali, nisam više na igralištu. I nadljudi postoje samo u video igrama. I videla sam u mom životu slomljene borkinje bez obzira na to koliko su se borile. I verovala sam u još jednu laž dobre borkinje moraju same da se bore. Ne moraju. One se oslanjaju na one oko sebe, One nisu uvek dovoljno snažne, i nijedna osoba ne može uvek biti takva.

Kada sam konačno izabrala borkinju, izabrala sam sebe. Borkinju, daleko od nevidljive borkinju koja može da zaplače pre nego što tuča i počne borkinju kojoj je nekad potrebna pauza i koja zaslužuje da je ima, ignorišući sve glasove koji su joj rekli ne, borkinju koja nije i nikada neće biti slaba zbog napuštanja borbi koje joj ne znače, borkinju koji se ne plaši da traži pomoć okružena timom boraca koji joj čuvaju leđa.

Sve što nas čini ljudima čini nas dobrim borcima i izabrala bih svakog dana sebe i svoju ekipu u borbi protiv sveta. Možemo izlečiti jedno drugom rane, a pošto nismo nadljudi, možemo plakati kada se osećamo izgubljeno, razlučeno. Ne razumemo sve, ne želimo uvek da radimo upornije, odbijamo da sebe zlostavljamo, nalazimo radost u malim stvarima, odbijamo da budemo mučenici, i hajde da budemo iskreni. Nije toliko stvar u borbi, jer ovako, kada najpre izaberemo sebe, uvek ćemo biti oni koji pobeđuju ■

Prevela sa engleskog: Milica Arambašić

↑ Miomir Grujić Fleka: *Veliki šaman*

janju slobode kao borbe za pravo na izbor. Fascinantnom koncentracijom, promišljanjem i delovanjem inicira paralelna društvena i umetnička (po)kretanja, stvara zajednicu povezujući ugrožene samomisleće pojedince (ne samo sa margine) i otvoreno se suprotstavlja zombizaciji. Sebe je često nazivao „Javnim Ilegalcem“ a tu, naizgled besmisleno, sintagmu objašnjavao je na sledeći način: „Ona ukazuje na sav apsurd i izvrnuti smisao kojim je bila obeležena naša stvarnost. Svaki pokušaj pobune drugačijeg mišljenja, izazivao je neopisivo podrojenje u okruženju.“ i „Umetnik je javni ilegalac. Umetnik kao proces, zračenje koje traje bez obzira da li je zapaženo ili zanemareno. Besmisao i apsurd, ironija i cinizam odlike su aktuelne stvarnosti, i istovremeno najbolja sredstva u raskrinkavanju i borbi protiv takve stvarnosti.“

Miomir Grujić – Fleka (1954-2003): JAVNI ILEGALAC

Retrospektiva: Salon MSUB, Pariska 14, Beograd

Kao kompleksan poduhvat predstavljanja značaja Miomira Grujića – Fleke, izložba u Salonu MSUB je fokusirana na njegov kratkoročni opus vizuelnog umetnika, koji je manje poznat javnosti, ali svakako uključuje druge interdisciplinarnе segmente, izuzetno

↑ Miomir Grujić Fleka: *Akt by Fleka*

važne za percepciju njegovog stvaralaštva. Izložba je konceptijski podeljena u tri zone. Prva pod nazivom IDENTITET versus AUTOTITET, inspirisana je izjavom, naslovom jednog od intervjua i predstavlja kulturne tekstove ovog autora. Druga je INSTINKT ZONA, inspirisana ultimativnim – kulturnim Flekinim tekstom „Instinkt-ultrazona“ i bavi se Flekinim vizuelnim/slikarskim radovima osamdesetih godina. Treća, ZOMBI ZONA u formi dokumentacije ali i audio-video radova, ukazuje na neuništivost duha, društveni angažman i kreativnu snagu Grujića.

AKT BY FLEKA

Remont galerija, Maršala Birjuzova 7, Beograd

Akt by Fleka je izbor od tridesetak ženskih aktova, crteža i grafika, nastalih od sredine do kraja osamdesetih. Ovi radovi, koji su otkriveni tokom pripreme projekta, čine poseban opus i do sada nisu izlagani. Iako se Grujić u svojim vizuelnim radovima prvenstveno bavio arhetipom, vizualizacijom muških, ženskih principa, ciklus aktova izlazi iz ove teme i otkriva novu dimenziju stvaralaštva, koketiranje sa erotikom. Kustoskinja izložbe i urednica monografije je Darka Radosavljević Vasiljević.

Izložbeni segment projekta ostvaren je u saradnji Muzeja savremene umetnosti i Remont-nezavisne umetničke asocijacije ■

ŠTRAFTA

Piše: Mirjana Dragosavljević

SIMPTOMI BUDUĆNOSTI: IZLOŽBA U KUTIJI

U Kulturnom centru Magacin u Kraljevića Marka 4-8, od 22. maja u 19 časova biće otvorena izložba SIMPTOMI BUDUĆNOSTI: IZLOŽBA U KUTIJI.

Beogradska publika će moći da pogleda izložbu radnim danima od 10 do 16 časova i u subotu 29. maja od 14 do 16 časova. Izložba je nastala kao rezultat rada na publikaciji koju su uredile Dušica Dražić (Out of Sight), Mirjana Dragosavljević (Stereovizija) i Irena Borić a koju čine priloge Anamarije Batiste, Irene Borić, Mirjane Dragosavljević, Dušice Dražić, Maje Hodošček, Petre Mrše, Tanje Šljivar i Nataše Šuković.

Sadržaj publikacije ne predstavlja izložbu, ali on to svakako postaje. U pitanju je pokušaj stvaranja okruženja koje omogućava kolektivno promišljanje i povezivanje. Insistira se na kreiranju situacije koja zahteva – odnosno nudi – prisustvo tela u prostoru, bilo kroz kontakt sa publikacijom ili sa izložbenim prostorom. Prihva-

ativši izazov, autorke su izvadile štampani materijal iz kutije, preuzele zvučne i video radove i pretvorile ih u izložbu. Izbjegavajući linearnost svezajućeg narativa, publikacija donosi priloge koji se oslanjaju na druga ostvarenja i istraživanja, kao i umetničke radove koji traže akciju. U pokušaju da se uhvati u koštac sa pitanjem solidarnosti, izložba se bavi širokim spektrom ideja, poput brige, situiranog znanja i zajedništva u krizi, koje se prepliću kroz radove u publikaciji. SIMPTOMI BUDUĆNOSTI: IZLOŽBA U KUTIJI za cilj ima aktuelizaciju određenih dostignuća, radova, misli i događaja, uz nadu da će otvoriti najšire moguće horizonte znanja i razumevanja, kako bi se napustila pozicija pasivizacije i zamenila izgradnjom nekih novih-starih narativa. Otkad je umetnosti, ona je nerazdvojni

saučesnik društvenosti. Sa tom idejom su umetnice uronile u knjige, intervjue, archive, muzeje, depoe i otkrivale šta nam istorijsko i kulturno nasleđe govori o nama samima, danas, u ovom istorijskom kontekstu. Opirući se nametnutom zahtevu za hiperprodukcijom, autorke su upotreobile sadržaj i istraživanja koji već postoje i za koje bismo mogli reći da su bezvremenska. U njih su upisale svoje interpretacije i značenja, što je dovelo do interakcije koja je omogućila konstruisanje novih narativa, koje stavljaju pred vas. Nakon beogradskog izdanja, tokom maja i juna izložba će biti postavljena u prostoru Out of Sight u Antverpenu i u GT22 u Mariboru.

Izložbu i publikaciju podržali: Evropska kulturna fondacija, Flamanska zajednica i grad Antwerpen ■